

Auhlnnatōō

Kits, Alexander.

Auhinnatöö
392560

Põllumajandus

1. detsembril 1928. a. Innustus-
salend kolmanda au-
hanna ja äärrisiks.

Autor: stud. Aleksander
Kits

õige: Francher
Tartu ülikooli Sekretär

METSASAADUSED MEIE VÄLISKAUBANDUSES.

Autor: "Est modus in rebus!"

A.C.

2789.

S i s u k o r d.

	<u>Lhk.</u>
1. Sissejuhatus.	1
2. Metsasaaduste osatähtsus väliskaubanduses ja areng.	2
3. Olud metsasaaduste kaubanduses välisturgudel.	4
4. Metsasaaduste koosseis väljaveos.	7
5. Metsasaaduste väljavedu riikide järgi	13
6. Metsasaaduste koosseis sisseveos.	18
7. Metsasaaduste sissevedu riikide järgi	21
8. Metsasaaduste toll.	22
9. Tarvitatud kirjandus.	24

2/392560

METSASAADUSED MEIE VÄLISKAUBANDUSES.

1. Metsad on Eesti suuremaid loodusvarasid, millede rahalist väärtust meie kahjuks vastavate andmete puudusel ei saa määrata kindlaks. Seepärast peame piirduma andmetega metsa all oleva maa suuruse kohta, et saada ülevaadet metsade rohkusest ja väärtusest. Need andmed on kahe sugused: esiteks, katastriandmed /Põhja-Eestis toimetati kataster 1896-1902.a. ja Lõuna-Eestis 1904-1912.a./, millede järgi metsamaa pindala võrdus 898.279 ha, s.o. 20,5% praeguse Eesti pindalast, ja teiseks, riigi metsavalitsuse poolt 1925-1927.a. toimepandud esialgse kokkuvõtte andmed, millede järgi metsade pindala võrdus 945.882 ha. Kuid ka need andmed, ehkki värskemad kui katastriandmed, vajavad mõningaid korrektiive ning seepärast ei saa ka neid lõpulikkudena võtta.

Omanikkude järgi jaguneb see metsaala järgmiselt:

Riigimetsad	754.777 ha	ehk 79,8%
Linnade "	13.014 "	" 1,4%
Talundite metsad	148.028 "	" 15,6%
Tööstusettevõtete ja muud erametsad.	30.064 "	" 3,2%

Kokku 945.883 ha ehk 100,0%

Meil puuduvad üksikasjalikumad andmed kõigi selle maaala peal kasvavate metsade kohta. Enamvähem täiuslikumad ^{andmed} on/ainult metsade peavalitsuse valdamisel olevate metsade kohta /748.469 ha-sel maaalal/. Nende andmete järgi on metsadest 477.107 ha ehk 70,3% okaspuu- ja 201.145 ha ehk 29,7% lehtpuumetsa. Kuna võib eeldada, et sarnane vahekord ka nende metsade suhtes püsib, millede kohta meil täpsemaid andmeid pole, laiendame seda vahekorda kõigi metsade peale, nii et 7/10 meie metsadest on kõrgema väärtusega okaspuumets ja 3/10 vähemväärtuslik lehtpuumets, kuna kõrgemaväärtusega lehtpuusordid meil kliimaolude pärast ei kasva.

Metsade vanuse kohta käivad andmed näitavad, et meil on küpsija poolküpsi metsi üsna rohkesti, nimelt, okasmetsi vanusega üle 80.a. - 134.687 ha ehk 28,2% okaspuumetsade all olevast pindalast, ning lehtpuumetsi üle 40.a. vanu 80.818 ha ehk 40,2%. Ehkki metsavanuse andmed käivad ainult riigimetsade kohta, laiendame neid kõigi meie metsade peale.

Metsasaaduste väljaveos peab aga peaaesjalikult arvestama riigi-

metsadega, sest need metsad moodustavad baasi, millele tugeneb meie metsasaaduste väljavedu, kuna peakontingendi väljaveetavaist metsasaadustest annavad riigimetsad, ning vähema osa era -, linnade /Pärnu j.t./ ja talundite metsad. Alljärgnevalt vaatleme kuidas arenes meie metsasaaduste väliskaubandus, kui tähtsamaid rahvamajanduslikke harusid.

Ülevaate aluseks võtame riigi statistika-keskbüroo poolt kogutud väliskaubanduse-statistika andmed, kui ainumad täielikud sel alal. Kuid ka nende andmete väärtus ja ulatus on mitmesugune. Täiesti rahuldavad andmed on ainult 1923-1927.a. eest, kus sisse- ja väljavedu on liigitatud üksikute ainete, kaalu, väärtuse ja riikide järele. Puudulikud on juba andmed 1922.a. eest, eriti aga puudulikud 1920-1919.a. eest, kuna neil aastail väliskaubanduse kohta käivate andmete kogumine oli raskendatud. Sarnasest andmete iseloomust on tingitud ka ülevaate analüüsi ulatus ajas; tabeleis on vastavate arvude puudumine märgitud kolme punktiga /.../.

2. Kui suur oli puu ja puusaaduste sisse- ja väljavedu üksikuil aastail, ning kui suur osatähtsus oli neil saadusil meie ja välisriikide vahelises kaubanduslikus läbikäigus, eriti meie väljaveos, näeme järgnevast tabelist.

Tabel 1. Puu ja puusaaduste sisse- ning väljavedu
1920-1927.a.

	Sissevedu		% sisse- veo üldväärtusest	Väljavedu		% välja- veo üldväärtusest
	ton.	1000 kr. ^x		ton.	1000 kr. ^x	
1920	952	...	...	68.926	...	...
1921	9.934	...	...	56.813	...	...
1922	22.634	603	1,0	150.181	9.836	19,0
1923	1.340	576	0,6	184.704	15.119	24,5
1924	2.180	429	0,5	233.578	16.771	22,3
1925	3.781	485	0,5	226.807	16.879	17,5
1926	4.860	628	0,6	256.018	18.328	19,0
1927	2.330	808	0,8	276.950	19.631	18,7

Tabeli arvud annavad meile selge pildi, missuguses suunas ja kuidas meie metsasaaduste väliskaubandus on liikunud.

^x/Täpsema võrdluse saamiseks oleme vaatluse all olevail aastail marga arvanud ümber kroonideks, et marga kõikumisi kõrvaldada, järgmise kursiga: 1922 - 1 kr. - 91,7 mk.; 1923.a. 1 kr. - 92,4 mk.; 1924.a. 1 kr. - 104,5 mk.; 1925-1927.a. 1 kr. - 100 mk.

Toodud arvudest võime järeldada, kui suur tähtsus on metsasaadusil meie väliskaubanduses ning meie rahvamajanduses üldse. Kõigepealt puutub silma suur metsasaaduste väliskaubanduse aktiivsus, mis näitab, kui võrd suurelt rahuldavad meie rahva ja riigi tarvitust metsasaadusis omamaa metsad, nii et sisseveetavate puu- ja puusaaduste % ulatub suurimal puusaaduste sisseveo aastal - 1922 - ainult 6,2%-ni väljaveetud puusaaduste väärtusest. Teiseks, need andmed näitavad kui suurel määral välisvaluutat oleme saanud väljaveetud metsasaaduste eest, ning kolmandaks, näeme suurt metsasaaduste osatähtsust meie väljaveos. Puusaaduste sissevedu, nii absoluutselt, kui suhteliselt, pole kuigi suur, olles suurimal puusaaduste sisseveo aastal ainult 1% üldsisseveoväärtusest. Väljaveos sellevastu ulatub puu- ja puutööstussaaduste osatähtsus üksikuil aastail, nagu 1923.a., ligi 1/4 /24,5%/ väljaveo üldväärtusest, olles kõige madalam vaadeldaval ajajärgul, 1925.a., siiski 17,5% üldväljaveo väärtusest ning püsid esemal aastail ühe viiendiku ümber üldväljaveost. Et osatähtsus aastate järele kõikuv, olgugi et amplituud suur pole, on tingitud meie üldväljaveo arengust, mis viimaseil aastail suureks on kasvanud peamiselt karjasaaduste - või ja liha - väljaveo suurenemise tõttu, sest metsasaaduste väljavedu näitab absoluutarvudes suurenemist, nagu meie allpool metsasaaduste kaubanduse arenemise käigu vaatlusel konstateerida võime.

Metsasaaduste väliskaubanduse arenemises aastate järgi puutub silma, eriti hüppeline oli meie sissevedu; olles 1920.a. kaalu järele üsna väike, kasvas ta 1921.a. enam kui 10-kordseks - 9.934 tonnini, missugune arv 1922.a. suurenes veel enam kui 2 korda. See nähtus on seletatav suure kuuse- ja männipalkide sisseveoga Venemaalt, mis meie saeveskid ostsid, ümbertöötasid laudadeks, plankudeks ja edasi saatsid välisriigesse. Peale selle osteti algaastail välismaalt ka küttepuid. 1923.a. langes sissevedu järsku 1.340 ton. peale, suurenedes aga järkjärgult järgnevail aastail, kuid mitte enam kui 4.800 tonnini jõudes 1926.a., milline arv aga 1927.a. jälle vähenes poole võrra.

Väljaveo arenemine oli enam rahulik liikudes kõik aeg suurenemise suunas, väljaarvatud 1921.a., mil väljavedu eelmisest 12.000 ton. võrra vähem oli. Järsumaid hüppeid suurenemises võime konstateerida 1922 ja 1924.a., mil väljavedu eelmise aasta omast oli suurem, esimesel ligi 100.000 ton. ja teisel umbes 50.000 ton. Väikest langust näeme kaalu järgi küll 1925.a., kuid väljaveetud materjalide väärtuse järgi oli väljavedu 1925.a. siiski eelmise aasta omast suurem.

Kuivõrd oli intensiivne ja missuguse tempo omas metsasaaduste väljavedu iseenesest, selle tempo/^{parimaks} iseloomustuseks toome/^{veel} alljärgnevalt arvud, kus aluseks /100/ on võetud 1922.a. /varema aja kohta pole andmed täielikud/ ja milledes liikumist kuni 1927.a. vaatleme nii kvantumi kui ka väärtuse poolest.

Tabel 2.

	Kvantumi järgi:	Väärtuse järgi:
1922	100	100
1923	123,0	153,7
1924	155,5	170,5
1925	151,0	171,6
1926	170,5	186,3
1927	184,4	199,6

Arvudest näeme, et metsasaaduste väljavedu väärtuselt suurenes 1927 aastaks 1922.a. võrreldes 99,6%, näidates kõigil aastail tõusu tendentsi - 1923-1924.a. hoogsamalt, 1925.a. pea samal kõrgusel peatudes, ning hiljem aasta-aastalt vähema intensiivsusega suurenedes. Kaalu järgi arvates, metsasaaduste väljaveo areng on väikesem, kui väärtuse järgi ja nimelt 84,4%. Seejuures oli aga tõusu liikumine samasugune kui väärtuse järgi. Asiolu, et tõus väärtuse järgi oli suurem kui kvantumi järgi, on tingitud hindade tõusu faktorist. Viimane omakorda võis aga tingitud olla ühest küljest, metsasaaduste hindade tõusust välisturul ja teisest küljest meie metsasaaduste väljaveo kontingendi kvaliteedi paranemisest, millega arusaadavalt kaasas käis ka hindade tõus.

3. Vaatleme lühidalt, kuidas olud välisturgudel olid, kujunesid nad meie metsasaaduste väljaveole soodsalt või, vastupidi, pidurdavalt.

Esimesel paaril aastal, pärast ilmasõja lõppu, valitses turul elav nõue metsamaterjalide järele, kuna algas laastatud ja purustatud maakohtade ülesehitamine, samuti elu normaalseks muutumisega tekkis suur tarvidus metsasaaduste järele, mille rahuldamine sõjaajal soigus ning kitsendatud oli. Need asjaolud löid ka teatud elevuse metsasaaduste turul. Importeerijad riigid vajasid metsasaadusi otsekohe ja suuremal arvul, kui eksporteerijad riigid neid anda võisid; olid ju viimaseist mitmed ise sõjast osa võtnud ning seetõttu veel mitte suutnud rahuaja nõudeile kohaneda, ka oli tähtsam Euroopa metsasaadusi eksporteerija riik, Venemaa, reast väljalöödud. Kõik see sünnitas metsasaaduste turul suure nõude ja temaga kaasas käiva hindade tõusu. Hädasunnil kauba kvaliteedi vastu ka erilisi nõudeid ei esitatud. Osteti, mida turul saada oli, et aga valitsevaid ja tõusvaid nõudeid rahuldada.

Meie metsasaadused, mis Euroopa turule suuremal määral ilmusid alles 1920.a., tabasid ainult selle ajajärgu lõpustaadiumi, sest 1921.a. ilmnes juba ühest küljest nõuete vähenemine, teisest küljest ilmusid turule uued metsasaadusi eksporteerijad maad - Baltiriigid, Poola, Cehhoslovakkia, Austria, - kes majanduslikkude raskuste tõttu olid sunnitud suuremal määral metsasaadusi välisturgudele vedama. Kõik need asjaolud tekitasid hindade depressiooni. Samuti muutusid ka ilmaturu nõuded metsasaaduste kvaliteedi vastu 1921.a. järsku ja suurel määral. Turule oli võimalik tuua ainult niisugust metsamaterjali, mis mitmesuguseile tehnilisile, tarvitajate riikide poolt esitatud tingimustele vastas, millede suhtes aga meie metsaeksportöörid veel täielikult teadlikud polnud.

Pöördudes tagasi hindade languse juurde, mis algas 1920.a. lõpul, peame tähendama, et see nähtus kestis tervel vaadeldaval ajajärgul, avaldades püüdu läheneda eelsõjaaegsele hindadele. Sellest küljest on pärast sõjane aeg diametraalselt lahkuminev eelsõjasest, kus hinnad järjekindlalt näitasid tõusu.

Järgnevat 3 aastal - 1922-1924 - mingisuguseid erilisi nähtusi polnud peale eelpoolnimetatud hindade languse ja pineva konkurentsi metsasaadusi eksporteerijate riikide vahel, mis veelgi tugevnes, kuna juurde tuli uus võimas võistleja oma määratunute tagavaradega Venemaa näol. Kuid ka see möödus suuremate valudeta.

1925.a. oli metsasaaduste turul väga raske. Selle nähtuse tingis suur pakkumise ülekaal nõudest. Viimane asjaolu ajas konkurentsi eksporteerijate vahel seevõrd teravaks, et hinnad langesid 1925.a. sügiseks 3 1/2 ml.sterl. standardilt. Seisukorra päästis ainult skandinaavia ja soome eksportööride meelekindlus, kes omavahel sõlmisid konventsiooni minimaalsete müügihindade kohta ja seega päästsid turu katastroofist. Ärevus, mis enne seda turul valitses, kadus, hinnad stabiliseerusid ning olukord tugevnes uuesti.

1926.a. konjunktuur oli metsakaubanduses jällegi võrdlemisi soodus. Hinnad inglise turul näitasid paranemist, olgugi, et prahihinnad Inglise söestreibi tagajärjel tõusid.

Siin peame veidi petuma nende põhjuste juures, mis tõusu põhjustasid inglise turul, kuigi rahvamajandus ja tööstus söestreibi tagajärjel olid väga raskes seisukorras. Tuli ju sütt vedada sisse Ameerikast,

Saksast, Poolast j.n.e., paljud tööstusharud olid sunnitud oma tegevust söe puudusel suuresti kitsendama. See esimesest silmapilgust paradoksaalne nähtus seletub asjaoluga, et metsasaaduste tarvidus inglise turul pole mitte seevõrd seotud inglise põhi-tööstusharudega, /raua, söe j.n.e./ kui palavliku elumajade ehitusega. See on viimasel ajal rahvuslik probleem, ning üks valitsuse programmi ülesandeid. 1924.a. anti seadus riikliku ehituslaenu kohta, mille järgi 15 aasta jooksul kavatsetakse ehitada 2 1/2 miljoni maja riikliku laenu abil. Lähemal aastail kavatsetakse ehitada maju järgmisel arvul: 1927.a. - 110 tuh., 1928.a. - 120 tuh. ja 1929.a. - 135 tuh.; siis kuni 1934.a. kasvab iga aasta ehitatavate majade arv kuni 225 tuh. ning viimasel 7 aastal 1934-1940 kavatsetakse iga aasta ehitada 225 tuh. maja. Meie metsasaaduste kaubandusele, mis ligi 3/4 oma metsasaadusist väärtuse järele eksperteerib inglise turule, on sel ehitusprogrammil väga suur tähtsus, kuna suur nõude inglise turul mõjub soodustavalt ka hindade konjunktuurile.

Minnes üle teiste riikide juurde, näeme, et kuigi metsasaaduste tarvidus 1926.a. võrreldes 1925.a. paranes, siiski rahaliste raskuste tõttu /Belgias ja Prantsusmaal/ ei jõudnud metsasaaduste sissevedu neis riigis kaugeltki nende piirideni, mida oleks võinud loota, arvestades tegeliku metsasaaduste tarvidusega. Meie väljaveo osa neisse riigesse aga vähenes üsna tunduvalt ning see jätkus edasi isegi 1927.a. Ka Saksamaa poolt ei tulnud oodatud metsasaaduste sisseveo suurenemist, mis osalt seletatav äärmise suure saetud materjali sisseveoga 1925.a. /530 tuh. stand. pro 275 tuh. stand. 1924.a./, kuid ka majandusliste raskustega. Ülejäänud riikidest esitas Hollandi suuremaid nõudeid 1926.a. suurenenud elumajade ning laevaehituse ja mööblitööstuse kasvamise ja elustumise tagajärjel.

1927.a. osutus jällegi võrdlemisi soodsaks metsasaaduste ilmaturul, isegi soodsamaks 1926 aastast. Turul valitses kindel meeleolu, mis tingitud oli, esiteks, suurest metsamaterjalide nõudest ehitustarbeks Inglis-, Saksamaal ja Hollandis, kus oli terav korterikriis, teiseks, vähesest sisseveost 1926.a. - Inglismaale söestreibi, Saksamaale rahaliste raskuste tagajärjel, ja kolmandaks langesid ära üksikud eksportöörid /Cehhoslovakkia, metsade laastamise tagajärjel, varem aastail, mille tõttu väljavedu tuli ajutiselt kitsendada/. Kõik

need asjaolud aitasid kaasa hindade tõusule. Peale selle otsustasid Rootsi ja Soome eksportöörid pikendada määramata tähtaja peale 1925.a. sõlmitud konventsiooni minimaalhindade kohta. Ka võib metsamaterjalide hindade tõusu oletada järgnevail aastail, sest on märgata tooresmetsa hinna tõusu pea kõigis Euroopa riiges, nii Poolas 60-90%, Saksamaal 40%, Cehhoslovakkias - 35-45%, Soomes keskmiselt 56%, võrreldes 1926.a. hindadega. Ka Skandinaavias võime samasugust hindade tõusu märgata, mis on tingitud metsade vähenemisest. See toob arvatavasti enesega kaasa paljude väiksemate ettevõtete hingusele mineku, mille tagajärjel tugevneb suureksporteerijate seisukord, kes siis ka Euroopa turul hindu hakkavad dikteerima. Kõik see lubab oletada, et lähemal aastail väljavaated metsasaaduste turul kujunevad ka meile võrdlemisi soodsaiks.

4. Nüüd vaatleme mil näol metsasaadusi eksporteerime, kas ümbertöötatult ehk ümbertöötamata, ning missugused need metsasaadused on. /Ümbertöötatud metsasaadustena oleme võtnud lauad,plangud,liiprid,vineer ja muud poolvalmis- ning valmissaadused; ümbertöötamata - palgid,pakkud, propsid,põletispuud/.

Minnes välja rahvamajanduslikust seisukohast, meile on kasulikum arendada ümbertöötatud metsamaterjalide väljavedu, kuna siis tasu materjalide ümbertöötamise eest jääks kodumaale ja teatud arv töölisi leiaks teenistust. Kuidas meil asjaolud selles suunas seni on arenenud, näitavad tabeli nr.3 arvud.

Tabel 3. Ümbertöötamata ja ümbertöötatud metsasaaduste väljavedu kaalu ning väärtuse järgi 1921-1927.a.

	Kaal tonnides								Kaal %							
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Ümbertöötamata	...	18.151	58.011	65.161	91.586	54.890	53.383	80.656	...	32	39	35	39	24	21	29
Ümbertöötatud	...	38.662	92.170	119.543	141.992	171.917	202.635	196.294	...	68	61	65	61	76	79	71
Kokku	68.926	56.813	150.181	184.704	233.578	226.807	256.018	276.950	...	100	100	100	100	100	100	100
	Väärtus Ekr.								Väärtus %							
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Ümbertöötamata	...	...	...	2.951.479	2.657.164	1.739.606	1.837.670	2.758.686	...	...	...	20	16	10	10	14
Ümbertöötatud	...	...	...	12.167.989	14.113.536	15.139.451	16.489.979	16.871.952	...	...	...	80	84	90	90	86
Kokku	...	...	9.836	15.119.468	16.770.700	16.879.057	18.327.649	19.630.638	...	...	...	100	100	100	100	100

Nagu toodud arvudest näha, veame välja suhteliselt väga kõrgel määral ümbertöötatud metsamaterjale, seega meie metsasaaduste väljavedu on liikunud meile kasulikus suunas. Üldiselt on ümbertöötatud metsasaaduste osa üldväljaveos püsinud 80-90% vahel väärtuse järgi, kõikudes üksikuil aastail, kuid siiski hoides tendentsi suurenemise poole. Nende kõikumiste ärahoidmine aga ja selle % veel kõrgemale tõstmine oleneb välisturgude nõudeist ja konjunktüürest ning tollipoliitikast. Ka on võrdlemisi raske seda % kõrgemale tõsta, eriti kaalu suhtes, kuna välisturud teatud arvul siiski tooresmaterjal - palke, propse j.n.e. nõuavad. Küll oleks võimalik teatud piirides % tõus väärtuse järgi, kui me veel suuremal määral oma valmissaadusile, vineerile, mööblile, valmis uste-aken-dele j.n.e. turge suudaks laiendada ehk uusi leida.

Võtame nüüd üksikasjalisele vaatlusele metsasaaduste väljaveo artiklid, alates ümbertöötamata metsasaadusiga. Peamine nii kaalu kui ka väärtuse järgi moodustavad siin propsid, millede väljavedu tervel vaatlus ajajärgul on liikunud tõusvas suunas. Propside osatähtsusest selle rühma väljaveos annab tunnistust see, et üksikuil aastail, nagu 1924, moodustuvad propsid 100% ümbertöötamata metsasaaduste väljaveost. Ainult 3 viimasel, 1925-1927.a. on väga kiiresti suurenenud haavapakkude väljavedu propside osatähtsuse % veidi allapoole viinud. Haavapakkude väljavedu, olles väärtuse suuruse järel propside järgmine, näitab väga intensiivset tõusu, suurenedes 1922.a. kuni 1927.a. kaalu järgi 26,6 korda, ning väärtuse järgi 65,3 korda. Muud selle rühma kaubad, nagu männa-, kuuse-, tamme- j.n.e. palkide, lattide j.n.e. väljavedu on juhusliku iseloomuga, üksikuil aastail täiesti puududes väljaveos.

Tabel 4.

Ümbertöötatud metsasaadusi võime jagada nende iseloomu järgi poolvalmisaineiks, kuhu kuuluvad lauad, plangud, liiprid j.t. ning valmissaadusiks - vineer ja vineerasjad, tikutraat, saapatikud, niidirulid, ukseid, mitmesugune aamisepatöö j.n.e.

Tabel 5.

Suurima artikli moodustavad siin männi- ja kuuselauad ning -plangud, mis üksinda moodustavad üle poole meie metsasaaduste väljaveo koguväärtusest. Nende saaduste väljavedu on algusest peale väga elav ning näitab aasta-aastalt alalist tõusu nii kaalu kui ka väärtuse järgi.

Tabel 4. Ümbertöötamata metsasaaduste väljavedu kaalu ja väärtuse järgi 1921-1927.a.^{x/}

	Möödu järgi							Väärtus Ekr.						
	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Männipalgid ja -pakud. . .	559.297 k.j.	892.878 k.j.	236.771 k.j.	-	4.776 k.j.	-	-	...	...	125.802		4.081	-	-
Kuuselatid					23.021 k.j.	-	-	...	...		105	15.118	-	-
Haava-, lepa- ja kasepalgid ja -pakud			12.026 k.j.	41.155 k.j.	70.897 k.j.	199.350 k.j.	319.849 k.j.	...	...	5.206	20.335	62.636	163.837	339.986
Saare-, tamme- ja vahtra- palgid ja -pakud				159 k.j.	-	445 k.j.	95 k.j.	...	...		131	-	250	200
Muud palgid ja pkud ern. .				-	-	-	5.015 k.j.	...	...			-	-	2.500
Propsid	548.824 k.j.	2.177.492 k.j.	3.718.307 k.j.	5.549.796 k.j.	3.252.340 k.j.	3.059.250 k.j.	4.466.850 k.j.	...	...	2.816.899	2.636.593	1.657.771	1.673.583	2.383.940
Põletispuud	-	471.215 k.j.	11.000 k.j.	-	-	-	134.072 k.j.	...	...	3.571	-	-	-	32.060
Kokku	1.108.121 k.j.	3.541.585 k.j.	3.978.104 k.j.	5.591.288 k.j.	3.351.034 k.j.	3.259.045 k.j.	4.925.881 k.j.	...	...	15.119.468	16.770.700	16.879.057	18.327.649	19.630.638
	18.151 ton.	58.011 ton.	65.161 ton.	91.586 ton.	54.890 ton.	53.383 ton.	80.656 ton.							

^{x/} Andmete ümberarvamisel oleme tarvitanud järgmisi koefitsiente: 1 stand. - 165 k.jalga; 1 k.jalg - 1 puud; väärtuse järgi kroonides: 1923.a. 1 kr. - 92,4 mk., 1924.a. 1 kr. - 104,5 mk., 1925-1927.a. 1 kr. - 100 mk.

Tabel 5. Ümbertööstatud metsasaaduste väljavedu kaalu ja väärtuse järgi 1921-1927.a.

	Tonnides							Väärtus Ekr.						
	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Liiprid	317.561 k.j.	146.779 k.j.	325.607 k.j.	157.018 k.j.	378.104 k.j.	199.176 k.j.	225.250 k.j.	...	...	352.389	114.492	336.979	176.370	213.650
Männi- ja kuuselaudad ja -plangud.	{ 11.286 st.	{ 30.832 st.	38.714 st.	46.886 st.	56.564 st.	68.423 st.	63.529 st.	...	...	8.296.005	9.627.310	10.036.186	11.290.252	10.758.155
Tammelaudad ja -plangud.			60 st.	-	-	-	-	...	...	{ 13.917	5	-	-	-
Lauad ja plangud ern.puust.			-	-	-	-	72 st.	...	...		-	-	-	13.510
Krohvimispeerud	-	-	35	21	-	-	1.062	...	...	3.714	4.470	-	-	255.157
Krohvimatid	-	-	-	-	-	74	-	...	...	-	-	-	5.174	-
Korgipuukoore laastud	-	-	48	90	62	161	8	...	...	6.376	3.280	3.390	10.448	875
Mererohi.	-	-	-	-	-	-	-	...	...	-	10	-	-	-
Luffa	-	-	-	-	-	-	-	...	...	-	-	-	35	-
Kivipähklid	-	-	-	-	5	-	-	...	...	-	-	1.000	-	-
Vinaer.	{ 2.872	{ 5.994	7.429	10.142	9.409	11.328	13.642	...	...	2.454.323	3.281.840	3.295.487	3.483.651	3.620.589
Vineerist toolipõhjad			1.207	1.655	2.289	1.829	2.490	...	...	478.659	893.099	1.107.365	931.478	1.354.131
Tikutraat	-	66	306	340	296	826	485	...	...	20.249	35.529	53.661	202.282	129.210
Saapatikud.	-	-	-	-	-	1	-	...	...	-	-	-	536	-
Saapaliistud.	-	-	-	-	1	-	-	...	...	-	-	860	-	-
Tisleri- ja treialitöö lihtne . .	-	{ 54	{ 307	{ 213	{ 548	43	-	...	...	{ 473.914	{ 140.188	{ 280.295	15.530	-
Niidirullid	-					160	262	...	...				76.570	197.910
Puu-uksed	-					358	274	...	...				157.290	132.022
Tisleri- ja treialitöö lakeer. ja poleer.	-	319	{ 73	{ 65	{ 18	{ 6	{ 56	...	...	{ 67.720	{ 12.447	{ 17.750	127.972	166.933
Aamisepatöö	-	-						...	...				3.309	16.180
Voodi külje- ja põhjalauad. . . .	-	-						...	...				-	10
Puusepatöö valmis ja poolvalmis .	-	-	-	-	8	16	24	...	...	-	-	3.158	4.790	9.420
Vitsad puusepatööks	-	-	-	-	-	33	11	...	...	-	-	-	1.526	1.600
Puujahu	-	-	-	-	23	27	49	...	...	-	-	1.570	2.303	2.140
Põrandamatid värvimata.	-	-	-	1	-	-	-	...	...	-	670	-	-	-
Rogos ja rogoskotid	-	-	-	1	3	1	1	...	...	723	196	1.250	440	470
Pudelikorgid.	-	-	-	-	-	-	-	...	...	-	-	-	23	-
Korkkaup.	-	-	-	-	-	-	-	...	...	-	-	500	-	-
Kokku	38.662	92.170	119.543	141.992	171.917	202.635	196.294	...	...	12.167.989	14.113.536	15.139.451	16.489.979	16.871.952

Andmete ümberarvamisel oleme tarvitanud järgmisi koeffitsiente: 1 stand. - 165 k.jalg; 1 k.jalg - 1 puud; väärtuse järgi kroonides: 1923.a. 1 kr. - 92,4 mk., 1924.a. 1 kr. - 104,5 mk., 1925-1927.a. 1 kr. - 100 mk.

Liipride väljavedu on võrdlemisi väike ja kõikuv, nii et vahelduv väljaveo suurenemine ja vähenemine näeb olevat järjekindlaks. Need oleks siis ka kõik meie ümbertöötatud poolvalmis metsasaadused. Mõni juhuslik standart tamme- ehk muid lehtpuulaudu ja -planke ei saa üldse tulla arvesse, kuna meil neid artikleid väljaveoks tarvilisel määral ei ole.

Valmissaaduste rühmas on esirinnas vineer ja vineersaadused. Olles ilmaturul juba kauemat aega tuntud ning otsitud "Luterma" ja "Venesta" nime all, jätkab meie vineer ka praegu, kuigi aeglaselt, oma võidukäiku, aasta-aastalt väljavedu suurendades, olgugi, et olud välisturgudel on muutunud pineva konkurentsi tõttu palju raskemaks. Esimesed raskused vineeriturul ilmnesisid 1925.a. turu küllastumise tõttu. 1926.a. suurenesid need raskused veel, osalt ka inglise söestreibi tagajärjel, mille läbi paljud vabrikud, kes vineeri tarvitasid, olid sunnitud tegevust kütteainete puudusel ajutiselt lõpetama. Peale selle asutati Poolas ja Lätis viimasel ajal mitmed suure võimega ja viimsete tehniliste nõuete järgi sisseseatud vineerivabrikud. Hindade languse peale ei jäta mõju avaldamata ka Soome vineerivabrikute sündikaadi lagunemine, mis niigi madalad hinnad veel allapoole surub. Ning kui arvesse võtame, et ka Venemaa väga energiliselt on asunud oma lõhutud vineeritööstuse ülesehitusele, ja juba mõned suuremad partiid vineeri välisurgudele paisanud, võib oletada, et lähemas tulevikus seisukord vineeriturul muutub võrdlemisi raskeks.

Järgmise tähtsama väljaveoartiklina võiks nimetada tikutraati, mille väljavedu kuni 1927.a. tõusis võrdlemisi jõudsalt. 1927.a. ilmnene aga korraga tunduv väljaveo vähenemine, mis arvatavasti on ajutise iseloomuga nähtus.

Nimetamist vääriks veel igasugune aamisepatöö, mis küll oma absoluutse suuruse ja võrreldava osatähtsuse poolest silmatorkav pole, kuid iga-aastase väljaveoartiklina, väljaveos järjekindlalt figureerib.

Võib oletada, et aamisepatöö-saaduste väljavedu järgnevail aastail enam areneb, kuna krediidiolud, mis seni ajani takistasid selle tööstusharu edukat arenemist, on muutunud lahedamaks, muud eeldused aga soodsaks arenemiseks ei puudu.

Eriliselt peaks nimetama üksikuid kaupu, mis küll praegu kuigi suurt osa metsasaaduste väljaveos ei mängi, kuid mis tulevikus soodsail

tingimusil väga tähtsaks väljaveoartikleiks võivad kujuneda. Need kaubad oleksid - krohvimispeerud ja -matid, niidirullid, puu-uksed ja iga-sugune tisleritöö. Käesolev aeg on veel liiga varane, et nende kaupade väljaveo arenemise kohta võtta seisukohta, kuna neid peaaesjalikult ainult kahel viimasel, 1926 ja 1927.a., on veetud välja, kuigi tõusvas suunas. Igatahes märgib nende kaupade ilmumine väljaveos lähenemist ideaalile metsasaaduste väljaveos: püüda eksporteerida võimalikult rohkem valmissaadusiks ümbertöötatud kaupu ning võimalikult vähem ümbertöötamata metsamaterjale. Praegusel ajal, mil väljaveetavate ümbertöötamata metsasaaduste % on väga ligidane oma lõpupunktile, võibki edaspidine arenemine seista ainult poolvalmisainete valmissaadusiks ümbertöötamises ning minnes välja sellest seisukohast, on eelpool nimetatud kaubad esimeseks katseks.

Ülejäänud kaubad, mis tabelis toodud, on koguni vähese tähtsusega ehk juhuslikud, ning seepärast nende juures pikemalt ei peatu.

Lõpuks toome veel tähtsamate väljaveokaupade suhtarvud üldväärtusest, et nende osatähtsusest väljaveos selgemat ülevaadet saada.

Tabel 6. Tähtsamate metsasaaduste osatähtsus väljaveos
1923-1927.a. /väärtuse järgi/

	1923	1924	1925	1926	1927
Propsid	18,6	15,7	9,8	9,1	12,1
Männi ja kuuse lauad ja plangud.	54,9	57,4	59,5	61,6	54,8
Vineer.	16,2	19,6	19,5	19,0	18,4
Vineerist toolipõhjad .	3,2	5,3	6,6	5,1	6,9
Kokku	90,9	98,0	95,4	94,8	92,2

5. Nüüd huvitaks meid küsimus, kuhu veetakse meie metsasaadused, missugused riigid on meie metsasaaduste ja nimelt, missuguste, tarvitajad.

Tabel 7.

Vaadeldes metsasaaduste väljavedu riikide järgi, näeme, et viimane sünnib ainuüksi Euroopa riigesse. Väljaspoole Euroopat veetakse ainult vineeri ja vineersaadusi vähesel arvul, kuna teiste kaupade kaugele transporteerimine nende iseloomu tõttu liig kulukaks osutub.

Tabel 7. Puu ja puusaaduste väljavedu riikide järele1922 - 1927.a.

	1922	1923	1924	1925	1926	1927
<u>Tonnides</u>						
Inglise. . .	110.725	167.678	189.313	174.051	183.920	206.521
Hollandi . .	16.778	5.289	6.732	29.201	44.843	43.672
Saksa. . . .	941	659	1.540	2.094	4.412	8.389
Taani. . . .	527	3.843	5.964	1.067	3.776	5.488
Belgia . . .	7.117	6.810	13.623	11.077	9.185	3.110
Prantsuse. .	189	386	15.669	6.764	4.925	5.106
Muud riigid.	13.904	39	737	2.553	4.957	4.664
Kokku	150.181	184.704	233.578	226.807	256.018	276.950
<u>Kroonides</u>						
Inglise. . .	7.746.377	13.471.897	13.832.755	12.947.248	13.498.460	14.316.440
Hollandi . .	921.808	399.276	526.646	1.861.296	2.640.830	2.588.560
Saksa. . . .	167.263	215.650	333.702	420.641	573.750	1.374.270
Taani. . . .	28.481	395.868	442.607	105.767	264.060	409.980
Belgia . . .	380.693	461.064	660.050	743.070	614.550	315.920
Prantsuse. .	117.904	150.746	781.560	582.769	350.430	299.820
Muud riigid.	484.141	24.967	193.380	218.266	385.570	325.650
Kokku	9.846.667	15.119.468	16.770.700	16.879.057	18.327.650	19.630.640
<u>% väärtusest</u>						
Inglise. . .	78,7	89,5	82,9	76,7	73,7	72,9
Hollandi . .	9,4	2,6	3,1	11,0	14,4	13,2
Saksa. . . .	1,7	1,4	2,0	2,5	3,1	7,0
Taani. . . .	0,3	2,6	2,6	0,6	1,4	2,1
Belgia . . .	3,9	3,0	3,9	4,4	3,4	1,6
Prantsuse. .	1,2	0,9	4,6	3,5	1,9	1,5
Muud riigid.	4,8	-	0,9	1,3	2,1	1,7
Kokku	100	100	100	100	100	100

Euroopa riike oma metsade loodusliku rikkuse ja metsasaaduste tarvituse poolest võib jagada metsarikkaiks - s.o. oma metsasaaduste tarvitust ise rahuldavaiks ja ülejääke väljavedavaiks, ning metsavaeseiks - vastandina esimesile. Nii on Euroopa riikide keskel juba enne sõda kujunenud teatud metsasaadusi importeerijate riikide rühm, ning see rühm püsib ka praegu, samuti ka metsasaadusi eksporteerijate riikide rühm.

Nagu tabel 7 toodud arvudest näeme, veame oma metsasaadusi kõige enam Inglismaale, mõningail varemil aastail, nagu 1923, ligikaudu 9/10 meie metsasaaduste üldväljaveo väärtusest. Järgnevail aastail on Inglise osatähtsus hakanud langema, /kuigi absoluutselt on suurenenud/ misugust nähtust aina tervitada tuleb. See langus näitab, et meie metsasaadused ka teiste riikide turgudel hakkavad kindlat kohta leidma ja seega ära langevad need võimalikud katastroofid, mis võivad tekkida, kui oleme seotud ja piiratud omas väljaveos ainult ühe riigi turuga. Hoogsat tõusu, nii absoluutselt kui ka suhteliselt, näeme väljaveos Hollandisse, ning aeglast, kuid järjekindlat, väljaveos Saksamaale. Kuid ka viimase suhtes peab märkima äkilist tõusu viimasel 1927.aastal võrreldes eelmise, 1926.aastaga, kus meie väljavedu tõusis üle 100%. Saksamaa võib kujuneda edaspidi tähtsamaks meie metsasaadusi importeerijaks maaks, kuna selleks ei puudu ka teatud soodustavad eeldused läheduse ja võrdlemisi elava laevaühenduse näol.

Teiste tabelis toodud riikide osatähtsus on võrdlemisi väike, ning peab konstateerima, et seegi osatähtsus languse tendentsi ilmutab, seda eriti Prantsuse ja Belgia poolt. Võib oletada, et meie, kui uus riik, nende maade turgudel oleme veel võrdlemisi tundmata ja turunõudeile kohanemata. See väljaveo suurenemine neisse riigesse, mida näeme 1924 ja 1925.a., võis olla tingitud erakordselt suurest metsamaterjalide tarvitusest sõjaajal laastatud ja purustatud maakohtade ülesehitamiseks. Selle ülesehitamise lõpule jõudmisega lõppes ka erakordne suur metsamaterjalide tarvituse ning normaalsete aegade ja kaubanduslike tagasitulekuga katkesid ka juhuslikud ja värsked kaubanduslikud sidemed. Igal juhul tuleb aga meie metsasaaduste eksportööridel neid riike, kui võrdlemisi suuri metsasaaduste tarvitajaid, pidada silmas ning nende turu- ja kaubanduslikega tutvuda, et oma metsasaadusi sinna eksporteerida, kuna võimalused ja eeldused selleks on olemas.

Täielikuma pildi saamiseks võtame meie tähtsamad metsasaaduste

turud - inglise ja hollandi - veel üksikasjalisema vaatluse alla. Eel-
pool nägime kui suur kaalu ja väärtuse järgi oli meie väljavedu neisse
riigesse, alljärgnevalt vaatleme, missugustest kaupadest see väljaveo
kontingent koosneb.

Tabel 8. Puu ja puusaaduste väljavedu Inglismaale

1923-1927.a. väärtuse järgi.

	1923	1924	1925	1926	1927
Üldse	13.471.897	13.832.755	12.947.248	13.498.460	14.316.440
Sellest:					
Haavapakud.	5.206	18.228	8.178	39.700	101.310
Liiprid	349.433	111.041	292.264	119.587	213.650
Männa ja kuuselaud	7.399.951	8.195.084	7.538.002	8.130.180	7.769.361
Propsid	2.698.958	2.037.547	1.390.210	1.232.224	1.899.786
Vineer ja vinee- rist toolipõhjad.	2.590.167	3.380.970	3.476.517	3.615.997	3.681.444
Niidirullid	{ 334.587	{ 85.809	{ 227.540	{ 240.434	103.944
Puust ukSED					132.022
Tisleri ja treia- litöö lakeeritud ja poleeritud . . .	-	-	-	114.704	154.040

Tähtsamaks eksportartiklik Inglismaale on männi- ja kuuselaud. Nende väljavedu väärtuse järele võrdus üldväljaveost Inglismaale 1923.a. 54,9%, 1924.a. 59,2%, 1925.a. 58,2%, 1926.a. 60,2% ja 1927.a. 54,3% ning kuuse- ja männilaudade üldväljaveost vastavail aastail 89,2:85,1:75,1: :72,0:72,2. Nagu neist arvudest näha, langeb inglise osatähtsus laudade väljaveos iga aastaga, kuigi absoluutarvud üksikuil aastail isegi suure-
nemist näitavad.

Kõikumine väärtuse järgi üksikuil aastail oli kõige suurem 1923 ja 1924.a. - umbes 800.000 kr. Kõigil teisel aastail oli vahe väiksem.

Järgmine kaup on vineer ja vineeri-saadused. Nende väljavedu näitab alalist tõusu: 1923.a. kuni 1927.a. oli tõus 69,6%. Vineeri ja vineeri-saaduste üldväljaveost tegi väljavedu Inglismaale 1923.a. 88,3%, 1924.a. 81,0%, 1925.a. 79,0%, 1926.a. 81,9% ja 1927.a. 74,0%.

Vineerkaupadele järgnevad propsid. Propside väljavedu Inglismaale, mis oli võrdlemisi suur, hakkas 1924.a. peale langema, ning alles 1927.a. näitas jälle tõusu, kuid kaugeltki ei küüeninud veel 1923.a. arvuni.

Kaup, mida meie täielikult realiseerime Inglisterul, on liiprid. Ainult 1925 ja 1926.a. realiseerisime osa Läti ja Hollandi turgudel. Teistel aastatel oleme ligi 100%, 1927.a. aga tervelt 100% liiprite väljaveost eksporteerinud Inglismaale. Kuid liiprite suhtes on Inglisterug ebakindel: väljaveos vahelduvad tõus ja langus nii et kindel väljavade selle kauba väljaveo arenemise kohta puudub.

Viimaseil, 1926 ja 1927.a. on Inglisterule läinud uued kaubad - valmissaadused: ukseid, niidirullid ning mööbel. Kuidas sellel kaubal Inglisterul minekut saab olema, selgub alles pikema aja möödumisel. Peaväljaveokaubaks Hollandi on samuti kui Inglismaale, männi- ja kuuselauad; suhteliselt on aga laudade osatähtsus väljaveos Hollandi palju kõrgem, kui väljaveos Inglismaale. Viimasel ulatus see 60% üldväljaveoväärtusest, Hollandil on see % kõigil aastail üle 90. Seetõttu on ka teiste ülejäänud kaupade osatähtsuse % võrdlemisi väike. Viimasel 3 aastal oleme Hollandisse hakkanud eksporteerima haavapakke ja propse, millede väljavedu on jõudsasti tõusnud. Vähesel arvul oleme Hollandi eksporteerinud ka vineeri ja vineerist toolipõhje.

Tabel 9. Puu ja puusaaduste väljavedu Hollandi

	1923	1924	1925	1926	1927
Üldse	399.276	526.646	1.861.296	2.640.830	2.588.566
Sellest:					
Haavapakud.	-	-	-	25.364	80.692
Männi- ja kuuselauad. . .	343.552	482.052	1.759.902	2.433.761	2.154.022
Propsid	-	-	28.736	98.570	281.812
Vineer ja vineerist toolipõhjad	18.632	40.539	54.161	63.666	61.469

Väljaveos Saksamaale seisavad esimesel kohal vineerist toolipõhjad; nende väljavedu on aasta-aastalt kiirelt suurenenu ja 1927.a. läks 50% toolipõhjade üldväljaveost Saksamaale ja moodustas poole meie väljaveost sel aastal Saksamaale. Ka vineeri veame võrdlemisi palju Saksamaale, kuid puudub järjekindlus: suuremad partiid on olnud 1922, 1924 ja 1927.a., teistel aastadel on vineeri väljavedu olnud hulga vähem. Nii vineer, kui ka toolipõhjad ei jää aga kõik Saksamaale, need kaubad müüakse edasi riigesse, kellega meil otsekohe transportühenduste pole, nagu Čehhoslovakkiasse, Balkani riigesse ja mujale. Saksamaal asub aga meie vineeritööstuse pealadu. 1926 ja 1927.a. oleme Saksamaale hakanud

vedama ka männi- ja kuuselaudu; eelmistel aastadel puudus see kaup meie väljaveos Saksamaale, väljaarvatud vähemal arvul 1922.a. Edasi peab nimetama veel tikutraati, mida peaaegu ainult Saksamaale veame, ning haavapakke, mille väljavedu kolme viimase aasta jooksul on tunduvalt tõusnud,

Taani veame peaaesjalikult kuuse- ja männilaudu; eriti rohkesti 1923, 1924 ja 1927.a. Vähemal arvul iga aasta oleme vedanud vineertoolipõhju, viimasel kolmel - 1925-1927.a. ka vineeri, ning 1927.a. esimest korda haavapakke 30.000 kr. väärtuses.

Tähtsamad kaubad väljaveos Belgiasse on männi- ja kuuselaud, vineer, toolipõhjad ja propsid. Viimasel - 1927.a. langes aga kõigi nende saaduste väljavedu tunduvalt. Nii vedasime laudu 1927.a. Belgiasse 44.108 kr. eest /pro 218.282 kr. 1926.a./, propse 72.500 kr. eest /pro 174.157 kr. 1926.a./, vineertoolipõhju 176.171 kr. eest /pro 213.990 kr. 1926.a./. Teistest kaupadest veame Belgiasse veel vineeri ning tikutraati, kuid väga vähesel arvul.

Prantsusmaale veame ainult propse, männi- ja kuuselaudu ning vineertoolipõhju. Eriti suur propside väljavedu Prantsusmaale oli 1924.a., mille tagajärel väljavedu sel aastal tunduvalt tõusis. Laudade väljavedu, mis 1924 ja 1925.a. võrdlemisi suur oli, on kahel viimasel aastal koguni väikseks jäänud. Vineertoolipõhju oleme kõigil vaadeldaval ajajärgul 50% suuruste kõikumistega üksikuil aastail Prantsusmaale vedanud.

Teiste riikide osatähtsus üksikult võttes on meie metsasaaduste väljaveos sedavõrd väike, et nende juures ei peatu.

6. Meie metsasaaduste sissevedu on võrdlemisi väike, nagu seda juba käesoleva ülevaate alguses nägime, moodustades üldsisseveost 1% ja alla seda üksikuil aastail. Metsasaaduste sissevedu on aga paratamatu nähtus, kuna meie kliimaoludes iseenesest mõistetavalt kõik need puud ja metsasaadused ei kasva, mida praeguse aja elu, kas mugavuseks ja luksuseks, ehk tehnilisiks ning tööstuslikeks otstarbeiks vajab.

Tabel 10.

Suuremate arvudega esinevad siin aamisepatöö-saadused - nimelt vaadi külje- ja põhjalauad, mis tarvitatakse võitunnideks. Eriti suur oli selle kauba sissevedu 1923 ja 1927.a.; esimesel seetõttu, et siis algas meie hoogsam võieksport, milleks valmistünne olime sunnitud vedama

Tabel 10.

Puusaaduste sissevedu kaalu ja väärtuse järgi 1921-1927.a.

	Kaal tonnides							Väärtus Ekr.						
	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Üldse	9.934	22.634	1.340	2.180	3.781	4.860	2.330	...	603.000	576.143	428.474	484.822	627.775	808.129
Palgid, pakud igasugused	191.918kj.	1.175.656kj.	18.201,5kj.	44.802,9kj.	177.735,2kj.	233.907kj.	19.965kj.		...	18.438	30.371	96.429	186.057	26.967
Lauad, plangud igasugused	8,4st.	29 st.	26,1 st.	247,5st.	51,6st.	59,9st.	44,7st.	...	...	6.904	70.052	30.930	30.641	21.243
Põletispuud.	397.519kj.	125.203kj.	993,8kj.	750 kj.	2.069,3kj.	-	27.187kj.	...	...	323	235	677	-	5.156
Korgipuukoor töötlemata, peenendatud ja jätised	42	81	108	193	165	247	245	...	...	25.047	51.524	47.484	77.435	104.928
Pilliroog, puuvitsad ja mererohi punum. ja m. tööd.	2	5	29	51	148	120	161	...	...	6.132	11.983	39.049	48.221	81.485
Vineer	11	18	33	7	28	28	39	...	...	12.751	3.546	15.499	15.564	21.065
Saapatikud	11	39	6	21	37	22	26	...	...	3.372	10.771	20.195	10.614	12.808
Tisleri- ja treialitöö .	78	302	205	77	52	55	84	...	...	200.456	71.774	82.328	94.741	175.886
Aamisepa- ja puusepatöö .	18	239	494	363	207	312	841	...	...	249.533	143.449	109.887	113.247	317.707
Punatud töö.	1	7	36	38	39	63	28	...	...	27.111	26.347	27.743	40.103	18.305
Korkkaup	9	16	33	8	5	6	4	...	...	19.781	4.667	3.296	4.704	6.458

sisse, viimasel aga meie eriti suureks paisanud võiväljaveo tagajärjel, missugune 1922.a.^{kasvas} võrreldes 1927 aastaks 13 kordseks. Vahepealseil, 1923 kuni 1927, aastail oli selle artikli sissevedu märksa vähem, nagu tabelis toodud arvudest näeme. Seda kaupa veame sisse pea ainuüksi Taanist, kui kuulsamast võiprodutseerijast riigist, ainult vähesel määral oleme neid toonud ka Saksast.

Järgmine suuruse poolest oleks tisleri- ja treialitöö igasugune. See rühm on väga mitmekesine oma koosseisu poolest, kuna siia kuuluvad kõige mitmesugusemad vähemad tisleri- ja treialitööd, mille hulgas nime- tamisväärt vaid spordiabinõud, fiibrist kohvrid. Ei või öelda, et me ka seda kaupa tooks vähe sisse, eriti rohkesti aga 1923 ja 1927.a. - esimesel 200.457 kr. ja teisel - 175.886 kr. eest, ülejäänud aastail aga vähem. Seda kaupa veame sisse kõigist Põhja- ja Kesk-Euroopa riigest, eriti aga rohkesti Saksamaalt.

Järjekindlat tõusu sisseveos näitavad korgipuukoor, nii töötlemata kui ka peenendatud ja jätised, ning pilliroog, puuvitsad ja mere-rohi punumiseks ja muudeks otstarbeiks. Neid kaupu veame sisse osalt otsekohe neid produtseerijaist riigest, nagu Portugalist, Indiast, Al-^vžiirist, osalt ka transiitkaubana Saksa-, Inglismaalt ja mujalt. Palki- dest ja pakudest veame sisse pea ainuüksi haavapalke, ainult 1927.a. puuduvad haavapakud täiesti meie sisseveos, selle asemel figureerivad aga pöökpupalgid. Vähesel määral veame sisse ka tammepalke, seevastu aga kaunis palju tammelaudu meie mööblitööstuse tarbeks. Eriti suur oli laudade sissevedu 1924.a., mil võrdlemisi rohkem kui teisel aastail veeti sisse tammelaudu, kuid peale selle ka Soome- ja Venemaalt 5.112 kr. eest kuuse- ning männalaudu, mis küll meilt edasi Inglismaale läksid ning seega õigemini tuleks transiidina arvestada.

Kui veel nimetame vineeri, - tamme-, mahagoni- j.m. puude, mida meie ise vastava tooresmaterjali puudusel ei valmista ning seetõttu oma mööblitööstuse tarvis veame sisse, - ning punutud tööde rühma, mille moodustavad peamiselt roguskotid ja põrandamatid, on seega ka kõik tähtsamad sisseveetavad metsa- ja puusaadused loetletud. Erilist tera- valt avalduvat tendentsi toodud arvudes märgata pole; üksikud suuremad tõusud või langused üksikute ainete sisseveos on tingitud konjunkturi- muutusist üksikuil aastail, mingisuguseid järeldusi sellest teha aga on raske. Eksiarvamisi võiks tekitada pea iga aasta järjekindlalt esinev

põletispuude sissevedu, ajal, mil meil enestel põletispuude puudust märgata pole. Tegelikult ei ole need mitte põletispuud, vaid transiidina läbi Eesti minevad kas Vene ehk Läti metsamaterjalid, enamuses propsid, mis ekspordist välja praagitakse; kuna nad aga tagasivedu ei tasu, realiseeritakse meie turul põletispuuna.

7. Toome veel andmed välisriikide kohta, millede metsasaadusi veame sisse ning suhtarvud, milles peegeldub nende osatähtsus meie sisseveos.

Tabel 11. Puu ja puusaaduste sissevedu riikide järele

1922-1927.a.

	Väärtus 100 Ekr.						% väärtuse järgi					
	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Taani	146	1.078	1.128	808	817	2.622	2,4	18,8	26,4	16,7	13,0	32,5
Saksa	2.523	2.546	905	1.278	1.433	2.664	41,8	44,2	21,1	26,4	22,8	33,0
Läti	391	871	641	1.156	1.218	431	6,5	15,2	15,0	23,8	19,4	5,3
N.S.V.L.	2.027	250	379	485	148	131	33,7	4,3	8,9	10,0	2,4	1,6
Poola	-	-	168	168	933	24	-	-	3,9	3,5	14,9	0,3
Muud	944	1.016	1.063	953	1.728	2.209	15,6	17,5	24,7	19,6	27,5	27,3
Üldse	6.031	5.761	4.284	4.848	6.277	8.081	100	100	100	100	100	100

Riikide arv metsasaaduste sisseveos kõigub küll 25 ümber, kuid suuremal arvul veame sisse seda kaupa ainult 4-5 riigist ja nimelt, osatähtsuse suuruse järgi võetult, Saksamaalt, Taanist, Lätist, N.S.V.Liidust, viimaseil aastail ka Poolast. Saksamaa on vaadeldavail aastail impoorteri riigina meie metsasaaduste sisseveos esimesel kohal: 41,8 kuni 21,1%-ga, seejuures oli Saksamaa osatähtsus kõrge /41,8, 44,2%/ 1922-23 aastail, langes 1924-1926 aastail, kõikudes 21-26% vahel, ning suurenes jälle 1927.a. 33%-ni.

Saksamaalt veame sisse nii omamaa-saadusi, kui ka saadusi, mis transiidina Saksamaa kaudu tulnud väljaspool Euroopat asuvaist riigest. Nii näituseks saame meie kallimaid puuliike, korgipuukoort, igasugu materjale punumistööks Lõuna-Afrikast ehk -Ameerikast Saksamaa vahetalitusele, ning need kaubad moodustavad tähtsa osa sisseveos Saksamaalt. Saksa oma saadusist veame sisse mitmesugust puukaupa, nagu saapatikud, -liistud, igasugune tiseritöö, mille hulgas peaaesjalikult reisi-kohvrid, spordiabinõud ning peenelt väljatöötatud puukaup, nagu pildiraamid jne.

Taani osatähtsus, mis ulatus 1927.a. 32,5%, liikus enamail aastail 13-26% vahel ning oli 1922.a. ainult 2,4% puusaaduste üldsisseveost,

põhjeneb pea ainuüksi aamisepatööl. Sealt veame sisse võitunnideks vaadi külje- ja põhilaudu ning vitsuaamisepa töödeks.

Poolast veame sisse viimaseil aastail vähesel arvul tammelaudu ning tammevineeri meie mööblitööstuse tarvis.

Sissevedu Lätist ning N.S.V.Liidust on oma koosseisu poolest ühtlane: esimesest veame sisse kuuse-, männipalke, saare- ja tammepakku- sid ning laudu, viimasest kuuse-männi palke ning propsid; peale nime- tatute veel põletispuid, mille tekkimine meil eelpool seletatud sai.

8. Kui lühidalt vaadelda veel metsasaaduste kaubanduse poliitikat, mis ilmneb metsasaaduste sisse- ja väljaveo piiramises tollimääradega, siis peab tähendama, et metsasaaduste kaubandus nii ümbertöötatult, kui ümbertöötamata kujul pole vabalt areneda saanud; algusest peale on nii sisse- kui väljaveole teatud raamid pandud tollimäärade näol. Väljaveole on enamail aastail tollimääradega suun antud, mis väljendub järgmises: kõva keelutolliga, ligi 100% hinnast, oli piiratud põletispuude väljavedu, et hoida küttematerjali omamaa tööstusele ja raudteedele; vähem kategoorilised olid tollimäärad tooresainete suhtes, mis omamaa suuremale töös- tusharudele, tiku- ja paberitööstusele, tooresainena vajalikud; samuti oli suuremate määradega piiratud ümbertöötamata metsasaadused - palgid, postid j.n.e., kuna poolvalmismaterjal, nagu lauad ja plangud, latid, liiprid, mis teatud ümbertöötamisele juba kuulunud, ainult nõndanimeta- tud registratsiooni tolli alla kuulusid. Hoopis vabad olid tollimak- sudest aga valmiskaubad. Nagu juba öeldud, olid sarnased üldjooned enamail aastail. Üksikasjades aga on metsasaadustest ümbertöötamata osa pea igal aastal muutusi tollimäärades üleelanud.

Kuni 1922.a. sündis väljavedu eriliste lubade - litsentside - põhjal ning tollimäärad polnud korraldatud. 1922.a. määrati tollidirekto- ri ringkirjaga tollimaks haavapakkudele, ümbertöötamata kuuse- ja männi- palkidele, postidele, propsidele ning saetud materjalile - laudadele ja plankudele. Need tollimäärad aga ei kanna veel keelutolli iseloomu. 1923.a. suurendati kõike määre, mis haavapakkude suhtes piiramist tähendas. Alles hiljem pandi maksma 1924.a. üksikasjaliselt väljatöötatud tolli- määrad, millede aluseks võetud puuliigid, materjali kvaliteet ja mater- jali ümbertöötamise määr. Okaspuu metsamaterjal oli selle järele tolli- tud kõvem haava, lepa, kase- ja pärnapuust materjaliga võrreldes, kuid

vähe nõrgem saare-, tamme-, vahtra- ja jalakapuust materjalist. Seejuures jaotatakse ainult okaspuu metsamaterjal erimääradega veel kvaliteedi ja ümbertöötamise järele liikidesse, kuna okaspuu mets ju meil pea väljaveo-aineks. Neid määrasid muudeti osaliselt aga 1925.a. ning 1927.a. võeti ette põhjalik tollitariifide ümbertegemine, missugused maksavad kuni käesoleva ajani. 1927.a. nimelt vähendati märksa tolli alla kuuluvate ainete nimekirja, kaotati ära põletispuude ja toepuudeks minevate propsi toll, vabastati lauad ja plangud tollimaksust, kõven dati sellevastu ehituspalkide ja postide ning paberipuude tolli.

Praegu maksvate määrade järele on tähtsamad väljaveosaadused tollitud järgmiselt:

kuuse- ja männa palgid ja pakud	40% hinnast	
" " " postid, <u>toepuud</u>	23%	"
haavapakud läbimõõduga üle 8 tolli	37%	"
lehtpuust lauad.	17-25%	"

Tollita lastakse läbi propsid, mis teatud pikkuse ja jämeduse omavad, põletispuud, männi- ja kuuselauad ja kõik valmissaadused.

Sisseveos on ümberpöördukt: hoopis ilma tollita lastakse läbi palgid ja pakud okas- ja lehtpuu liikidest, ka neist, mis meil endal olemas, kuid mida aga luksuspuuks ei loeta. Kallimad puuliigid, nagu punane, must j.n.e. puu on tollitud 1927.a. andmetel ligi 30% ümber väärtusest. Pooleldi ümbertöötatud materjal, s.o. saetud ehk tahatud materjal kuulub juba tollimaksu alla, kuid see maks on väike: 1927.a. andmetel ligi 2-5% materjali väärtusest. Kõik enam ümbertöötatud puusaadused kuuluvad suurema ehk vähema tollimaksu alla selle järele, kas teatud saadust omamaa tööstuses valmistada saab, ning kuivõrd on tarvilik teatud kauba sissevedu. Nii näiteks on vaadi külje- ja põhilauad, mis võitunnideks sissevedada vaja, kuna meil omal vastavat puuliiki pole, tollitud päris madalalt, selle vastu aga igasugu tisleri-treiali töö kõrgemalt.

Ka sisseveo tollimäärasid puusaaduste pealt on muudetud kogu välisriikidega kauplemise aja kestel, kuid eelpool kirjeldatud põhi jooned on ikka samaks jäänud ning muutused on tingitud olnud üldisest sisseveo tollimäärade tõstmisest, mitte aga puusaaduste sisseveole erilise suuna andmisest.

Tarvitatud kirjandus.

Riigi Statistika Keskbüroo väljaanded:

- 1-5/ Seeria "Eesti Majandus" vv.I,IV,VII,VIII ja X /Väliskaubandus 1923,1924,1925,1926 ja 1927.a./
- 6/ Seeria "Eesti Põllumajandus" v.I. Eesti Põllumajandus I, 1923.a.
- 7/ Eesti Väliskaubandus 1921-1922.a.
- 8/ 1925.a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed.
- 9/ Kuukiri "Eesti Statistika" 75/2/, veebruar, 1928.

Muud allikad:

- 10/ Eesti. Maa, rahvas, kultuur. Haridusministeeriumi kirjastus, Tartus 1926.a.
- 11/ Ajakiri "Eesti Majandus". Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas. Aastakäigud 1923-1926.
- 12/ Ajakiri "Wirtschafts-Dienst. Weltwirtschaftliche Nachrichten". Herausgegeben vom Hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archiv an der Universität Hamburg in Verbindung mit dem Institut für Weltwirtschaft und Seeverkehr an der Universität Kiel. Aastakäigud 1922-1928.
- 13/ "Wirtschaft und Statistik". Herausgegeben vom Statistischen Reichsamt. Aastakäigud 1921-1928.
- 14/ Ajakiri "Ostsee-Handel". Wirtschaftszeitung für die Ostseeländer, das Stettiner Wirtschaftsgebiet und sein Hinterland. Aastakäigud 1924-1928.
- 15/ Ajakiri "Ost-Europa Markt". Organ des Wirtschaftsinstituts für Russland und die Oststaaten e. V. Königsberg Pr. Aastakäigud 1923, 1925, 1927, 1928.
- 16/ Ajakiri "Commerce reports". United States Department of Commerce, Washington, D.C. Aastakäigud 1922-1928.
- 17/ Ajakiri *"Экономическая Жизнь". Издательство газеты "Экономическая Жизнь", Москва.* Aastakäigud 1925-1928.
- 18/ Tollitariifid "Riigi Teataja" 1922-1927.a.

Auhinnatöö
392.560

(i)

T